

آیت الله علی اکبر رشاد: قه‌زنی، موجب وهن مذهب و خلاف حکم عقل و حرام شرعی است

رئیس شورای حوزه‌های علمیه‌ی تهران در چهل و نهمین جلسه درس اخلاق در مورد برخی رفتارها و گفتارهای در مجالس سیدالشهدا(ع) گفت: این رفتارها و گفتارها خلاف شأن متعالی شعائر حکیمانه‌ی حسینی(س)، باعث وهن مذهب، معارض حکم عقل و بعضاً خلاف شرع است.

رئیس شورای حوزه‌های علمیه‌ی تهران در چهل و نهمین جلسه درس اخلاق در مورد برخی رفتارها و گفتارهای در مجالس سیدالشهدا(ع) گفت: این رفتارها و گفتارها خلاف شأن متعالی شعائر حکیمانه‌ی حسینی(س)، باعث وهن مذهب، معارض حکم عقل و بعضاً خلاف شرع است.

به گزارش خبرنگار مهر، آیت الله علی اکبر رشاد، رئیس شورای حوزه‌های علمیه‌ی تهران، در چهل و نهمین جلسه درس اخلاق، در زمینه‌ی برخی رفتارها و گفتارهایی که در مجالس مقدس حضرت سیدالشهدا(ع) به عنوان عزاداری، از سوی بعضی افراد جاهل و بی‌مبالات سر می‌زند به ارائه سخن پرداخت که متن کامل آن اکنون از نظر شما می‌گذرد.

سوک حضرت سیدالشهدا(ع) و اصحاب باوفای آن بزرگوار، داغ عظیمی است که همه‌ی قلوب مستعد در همه‌ی تاریخ را اندوهگین و سوگوار خویش ساخته است، و قرن‌هاست که همه‌ی موحیدین و مؤمنین، بلکه بشریت به مقیاس یک تاریخ بر این داغ گریه می‌کنند.

نکات و تذکراتی درباره‌ی شئون و شرایط تعزیت و تعظیم شعائر حسینی(ع)

به مناسبت اینکه اولین روز ماه سوگواری حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام است، از باب ادای تکلیف طلبگی، برخی نکات را درباره‌ی شرایط اجرای شعائر حسینی و تعزیت و تعظیم حضرت سیدالشهدا(ع) مورد اشاره قرار داده، بعضی تذکرات را عرض می‌کنیم، سپس وارد بحث اصلی می‌شویم.

وی اضافه کرد: همواره باید بین حکم و موضوع مناسبت رعایت گردد. باید مسیر و مقصد با هم سازگار باشند. هرگز از طریق غلط نمی‌توان به مقصد صحیح دست یافت. امر عزاداری حضرت سیدالشهدا(سلام الله) بی‌شک از امور مهمه دینی و از شئون اساسی اجتماع اسلامی و اسلام است. بدون هیچ شبهه‌ای عزاداری برای حضرت سیدالشهدا و ذکر اهل بیت سلام الله علیهم از مصادیق کامل تعظیم شعائر الله است و در این هیچ تردیدی نیست. قطعاً احیای امر اهل بیت(ع) که مشتمل بر طرح و شرح تعالیم قولی و فعلی آن حضرات سلام الله علیهم است از مستحبات و احیاناً برخی موارد و مصادیق آن به نحو وجوب کفایی از واجبات است، و اگر ادا نشود شریعت و سنت مندرس و منحرف خواهد شد. نهضت حضرت امام حسین (سلام الله علیه) برای مقابله با اندراس دین و شریعت محمدیه و به جهت مواجهه با تحریفات و انحرافات که بین جماعتی از نخبگان و عوام مسلمین پیش آمده بود شکل گرفت.

تعظیم این نهضت عظیم که از مصادیق کامل تعظیم شعائر الله است و باید متناسب با شأن و مقصد آن انجام شود؛ اما متأسفانه در روزگار ما (هرچند که در گذشته‌ها نیز این آفات و آسیب‌ها کمابیش و گاه وجود داشته است) تحریفات و انحرافات در عرصه‌ی فهم و فعل منتسب به تعظیم شعائر حسینی اتفاق می‌افتد که مایه نگرانی است. امروز برخی رفتارها و گفتارهایی که در مجالس مقدس عزاداری حضرت سیدالشهدا(ع) از سوی بعضی افراد جاهل و بی‌مبالات سر می‌زند، خلاف شأن متعالی شعائر حکیمانه‌ی حسینی(س)، باعث وهن مذهب، معارض حکم عقل و گاه خلاف شرع بین است.

اکاذیبی به نام روضه حضرت سیدالشهدا(ع) و ذکر مصیبت اصحاب و اولاد آن بزرگوار ذکر می‌شود. مطالبی غیرمستند که هیچ اساس و مبنایی ندارد که بیان برخی از آنها مصداق افتراء به اهل بیت(س) و موجب وهن ایشان است. بعضی حرکات از برخی افراد جاهل سر می‌زند که از محرمات قطعی است.

هرچند و البته این اقوال و افعال از ناحیه‌ی بعضی روضه‌خوان‌های درس‌ناخوانده و یا مداحان بی‌مبالات مطرح می‌گردد و کثرت ندارد، اما چون از طرف برخی عناصر توجیه فقهی و شرعی می‌شود، و توسط عوام ناآشنا با مبانی دینی و تعالیم اهل بیت (سلام الله علیهم) پذیرفته می‌شود، نگران توسعه و تأثیرگذاری آن در میان اقشار جامعه‌ایم، لهذا تذکر و تبیین آن تکلیف ما طلاب است.

عده‌ای در محافل برپاشده به نام حضرت سیدالشهدا (سلام الله علیه) با ظاهر نامناسب با شأن محفل عزا و شأن مجلس ذکر اهل بیت علیهم‌السلام حاضر می‌شوند. با لباس‌های نامناسب، آرایش‌های غلیظ، شکل و شمایل نامناسب، زننده و خلاف شئون و بلکه خلاف شرع و احکام مسلم دینی در محفلی که به نام حضرت سیدالشهدا برپا شده حضور پیدا می‌کنند. ما نمی‌خواهیم نیت این افراد را تخطئه کنیم؛ ممکن است بعضی از سر جهل و بی‌دقتی و نه از سر جحد و عناد به این صورت در مجالس حضور پیدا کنند، ولی باید به آنها تذکر داد. بر ما طلبه‌ها لازم است که این مطالب را در بین مردم مطرح کنیم؛ بر رسانه‌ها نیز ضرور است که این مسائل و مطالب را به نحو مناسبی تحلیل و تبیین و به اقشار مختلف مردم منتقل کنند.

حرمت اضرار به نفس از قطعیات فقه است

گاه بعضی اعمال به نام ذکر مصیبت و عزاداری سر می‌زند که بعضی از آنها مصداق فعل حرام است. حرمت اضرار به نفس از

قطعیات فقه ماست و قطعاً حرام است. برای مثال در حین عزاداری از زنجیرهایی استفاده می‌شود که بر سر آنها تیغ‌هایی بسته است و با آن به سر و صورت یا سینه و پشت می‌زنند و خون شدیدی از بدن جاری می‌شود. آیا این اضرار به نفس نیست؟ خراش کوچک بر صورت و دست و جوارح انداختن دیه دارد و جایز نیست، آن‌گاه چگونه ممکن است بگوییم این عمل جایز است. قمه‌زدن قطعاً از مصادیق اضرار به نفس است و هیچ شکي در آن نیست. افراد زیادی بر اثر قمه‌زدن آسیب دیده‌اند و دچار عارضه شده‌اند، موارد متعددی بوده که فردی بر اثر قمه‌زدن فوت شده است. آیا این اضرار به نفس، این قتل نفس و خودکشی نیست؟ آیا مصداق عمل به فعلی که قرآن صریحاً از آن نهی کرده نیست؟ چرا به جای اینکه به خودمان لطمه بزنیم به دشمنان حضرت سیدالشهداء لطمه نمی‌زنیم؟ چرا به جای اینکه به ظالم و جائر و به یزیدیان زمانه حمله‌ور شویم این چنین خودزنی می‌کنیم و خودمان را لت‌وپار می‌کنیم؟ آیا این رفتارها عاقلانه است؟ و با مبانی و احکام شرع سازگار است؟

استناد به نقل‌های تاریخی غیرمستند برای افتا مجاز نیست

استناد به نقل‌های تاریخی ضعیف و غیرمستند برای افتا در فروع مجاز نیست؛ گاهی به این مطلب استناد می‌شود که حضرت زینب(س) سرشان را به ستون کجاوه زدند و خون از سر مبارکشان جاری شد! معلوم نیست که چنین نقلی درست باشد. نوعاً این‌گونه مطالب سند ندارد و به لحاظ دلالتی هم تمسک به آن قابل تأمل است. حضرت زینب(س) عقیده بنی‌هاشم است، قله‌ی خردمندی و خردورزی است، او ولیده‌ی حجر ولوی است و حصیله‌ی تربیت نبوی است؛ آیا انتساب چنین رفتارهایی به آن خاتون حکمت و معرفت جائز است؟ چرا شخصیت آن بزرگوار را با نسبت‌های ناروا مخدوش و موهون جلوه می‌دهیم؟ شخصیت عظیمی که نهضت حسین به تدبیر و تلاش آن حضرت(س) پایدار مانده، در مسیر اسارت و در مجالسی که غاصبین حق اهل بیت علیهم‌السلام تشکیل دادند، آن خطبه‌های غرّا را القا کردند و پس از ماجرای کربلا با تشکیل محافل معرفتی و شاگردپروری، نهضت امام حسین(ع) را احیا و از تحریف مصون داشتند و اگر مساعی معرفتی و حکیمانه‌ی آن بانوی بزرگوار و آن مجسمه‌ی صبر و شکیبایی نبود، بسا نهضت امام حسین(ع) مندرس می‌شد، اخبار واقعه به تاریخ منتقل نمی‌شد، و اگر دشمن توسط آن عقیده‌ی حکیمه به حدی که باید و به نحوی که شاید افشا نمی‌شد، راز انقلاب حسینی پنهان می‌ماند و فلسفه‌ی قیام تحقق نمی‌یافت.

این بانوی بزرگوار با این مراتب حکمت و معرفت و این مقامات معنوی و فضائل اخلاقی را متهم می‌کنیم که همانند یک زن عامی و بی‌مبالات، جزع و فرع می‌کند و سر بر کجاوه می‌زند! آن‌چنان شدید که خون از محمل سرازیر می‌شود! چرا چنین نسبتی را به ساحت حکمت‌نمون عقیده‌ی بنی‌هاشم حضرت زینب (سلام الله علیها) نسبت می‌دهیم؟ در حالی که چنین نسبتی به ساحت قدسی این بانوی حکیم و صبور نسبت ناصوابی است، تازه از این نسبت ناروا، نتیجه می‌گیریم که قمه‌زدن هم از همین قبیل است، و بدین‌ترتیب این عمل خلاف عقل و شرع خود را توجیه کنیم؛ وائسفا!

بنا به بعضی تحقیقات تاریخی، رفتارهای غیرمعقول و بلکه غیرمشروعی مثل قمه‌زدن منشأ سیاسی و استعماری دارد. این رفتار را انگلیسی‌ها در بین بعضی از اقوام در مناطق شیعه‌نشین، مانند شبه‌قاره راجی کردند و سپس این رفتار نامعقول آرام‌آرام به ایران که کانون تشیع است منتقل شد.

دین ما دین حکمت و عقلانیت، تفکر و اندیشه، کلام و کتاب، و دین جهاد و اجتهاد است؛ رفتارهای غیرعقلانی و اعمال سفیهانه با تعالیم متعالی و عقلانی اهل بیت علیهم‌السلام سازگاری ندارد.

به دست تکفیرهای برانگیخته استعمار پیر و بازیچه آمریکا و اسرائیل بهانه ندهیم

بعضی سخنان که از بعضی از افراد جاهل و عوام صادر می‌شود و باعث تشدید اختلاف بین مسلمانان می‌شود، باعث شقّ عصای مسلمین می‌گردد، منشأ بعضی خونریزی‌ها و قتل‌ها می‌شود، حرام است. اگر کسی با برخی اظهارات نسنجیده سبب شود که در گوشه‌ای از جهان یک شیعه‌ی امیرالمؤمنین علیه السلام کشته شود، مقصر است و باید در نزد خداوند او هم در کنار آمرین و قاتلین، پاسخگوی خون بناحق ریخته باشد. چطور می‌شود که افعال و اقوالی که سبب تحریک افرادی جاهل در آن سوی قضیه‌ی اختلافات مذهبی شده و باعث کشته‌شدن شیعیان مخلص علی (ع) می‌شود جائز باشد؟ تکفیرهای جاهل و هابی و برانگیخته‌ی استعمار پیر و بازیچه‌ی کنونی آمریکا و اسرائیل، بهانه می‌خواهند و بعضی از جهال از این طرف به دست آنها بهانه می‌دهند! امروز اگر بر اثر تحریکات و قول و فعل نسنجیده‌ی کسی، شیعه‌ای زیر تیغ جلادهای اموی و عباسی معاصر سر بریده شود، مانند قاتلین آن شریک جرم است و در روز قیامت باید جوابگوی خون بناحق ریخته باشد. چرا افراد معاند را تحریک می‌کنیم و بهانه به دست آنها می‌دهیم؟ چرا موجب وهن مذهب می‌شویم؟

آیا حضرت صادق(ع) که مؤسس سنت عزاداری‌اند، زنجیر تیغ‌دار یا قمه بر سر می‌زدند؟

ما باید از مشی و منش حضرات معصومین علیهم‌السلام در مراسم و محافل پیروی کنیم. اگر حضرت صادق(ع)، امروز بود این اعمال را مرتکب می‌شد؟ سنت عزاداری از موارث حضرت صادق(ع) است. امام باقر و امام صادق علیهما السلام بیش از سایر معصومین بر مسئله‌ی ذکر مصیبت و تشکیل محافل ذکر تأکید فرموده‌اند و خود این بزرگواران هم ملتزم بودند. درواقع سنت‌های حسنه‌ی قدسی الهی که بقای تشیع و حیات مکتب اهل بیت(س) و در حقیقت اسلام ناب در گرو تحفظ آنها بوده و هست، ارث صادقین علیهما السلام است و آن بزرگواران این سنت را بنا گذاشته‌اند. من از بعضی حضرات که ظاهراً نظر فقهی ارائه می‌کنند سؤال می‌کنم که آیا در رفتار و سنت حضرات معصوم علیهم‌السلام که بانی این سنن‌اند چنین رفتارهای غیرمعقولی سراغ داریم؟ حتا یک مورد داریم که حضرت صادق(ع) که مؤسس سنت عزاداری‌اند، زنجیر تیغ‌دار بر سینه و پشت زده یا قمه بر سر زده باشند؟ اگر چنین چیزی جایز بود امام صادق (سلام الله علیه) انجام می‌دادند. ما در هر امری اگر از حضرات معصوم

(سلام الله عليهم) مدرک مستند برخوردار از دلالت تام در اختیار داشته باشیم روی چشم می‌گذاریم و به آن عمل می‌کنیم؛ اما هرگز قول و فعل منسوب مستند به آن بزرگواران در این زمینه‌ها در دست نیست.

بعضی توجیهات که برخی به عنوان مبانی رأی فقهی خود - و در واقع برای توجیه عمل خلاف شرع جمعی عامی - ارائه می‌کنند هرگز صلاحیت معارضت با مبانی بین و ادله نقلی مسلم و دلایل عقلی قطعی را ندارد. این توجیهات، عوامانه است و مبانی فقهی ندارد. ما طلبه هستیم و طلبه باید بر اساس مبانی استنباط کند و فتوا بدهد. ما اصول فقه خوانده‌ایم، رجال خوانده‌ایم، قواعد فقه خوانده‌ایم، باید در چهارچوب این مبانی نظر بدهیم. برای دلخوشی عوام فتوا ندهیم! ما وظیفه داریم حق را بگوییم؛ عوام را راهنمایی و هدایت کنیم. اگر افعال غلط و خلاف شرعی از آنها سر می‌زند به آنها تذکر بدهیم و اصلاح کنیم.

حضرت سیدالشهداء علیه‌السلام برای احیای سنت رسول خدا(ص) و شرع جد بزرگوارشان قیام فرمودند. آیا می‌توان فعل مقدسی مثل عزاداری را که قطعاً از مصادیق اتم احیا و تعظیم شعائر الهی است به گناه آلوده کرد؟ مسیر و ابزار باید با مقصد سازگار باشد، فعل شرعی را با روش غیرشرعی نمی‌توان انجام داد. چرا مذهب عقلانی، تعالیم حکیمانه، عمیق و قدسی اهل بیت علیهم‌السلام را به اعمال و حرف‌های موهون آلوده می‌کنیم و در دنیا تا از شیعه صحبت می‌شود، به این اعمال اشاره می‌کنند. این درد را باید به کجا برد که وقتی شما وارد اینترنت بشوید و کلمه‌ی شیعه را جستجو کنید صحنه‌های فجیع قمه‌زنی نشان داده می‌شود؟! گناه این آبروریزی بر گردن کیست؟ عجیب است که برخی نیز این اعمال را با ارائه‌ی مطالب لاطائل و بی‌اساس توجیه شرعی و فقهی می‌کنند! به جای اینکه امروز در دنیا تشیع با نام مبارک امام صادق(ع) و تعالیم بلند او و با حکمت عظیم، فقه قویم، اصول اصیل، کلام عمیق و اخلاق متعالی‌اش شناخته شود، با قمه‌زنی شناخته می‌شود و می‌گویند شیعه اینها هستند! ما به جای اینکه تشیع را به دنیا با عقل و عدل علوی معرفی کنیم و جان‌های تشنه و دل‌های مشتاق جهانی را به سمت مکتب امام صادق(ع) فرا بخوانیم و جذب کنیم و جمعیت شیعه را افزایش دهیم و مکتب اهل بیت را تقویت کنیم تا زمینه‌ی ظهور حضرت حجت را فراهم کنیم، مطالب سست و رفتارهای سخیف را ترویج و به نام شیعه ثبت می‌کنیم و دیگران را از مکتب آل الله منزجر و گریزان می‌کنیم.

این چه کاری است که یک معمم می‌ایستد و یک مشت جوان پاکدل را تشویق می‌کند که به نام عزاداری روی آتش راه بروند؟ زغال گذاشته را روی زمین ریخته‌اند و می‌گویند یا حسین یا حسین گویان روی آن بدوید!! آیا امام صادق چنین کارهایی را در عزای جد بزرگوارش انجام می‌داد؟ امام حسین از این کار راضی است؟ مذاهب بشرساخته‌ی بی‌بته و بی‌بنیه در مناطقی مانند هند، مناسبی را برای مشغول کردن مریدان فریب‌خورده‌شان جعل کرده‌اند، برخی هم آن رفتارهای سخیف و زشت را می‌آورند و به نام عزاداری وارد فرهنگ و شعائر دینی ما می‌کنند! آخر این چه کاری است؟ مگر تعالیم اهل بیت و دستورهای دین اسلام چیزی کم دارد که حاجت به اقتباس از مذاهب ساختگی بیافتد؟ این آتش را به جان دشمنان امام حسین(ع) بیاندازید، این قمه را بر فرق دشمنان امام حسین بزنید. این اعمال و رفتار را به نام امام حسین، به نام تشیع و به نام ایران حکیم تمام نکنید. این بافته‌های سست را به فقه قویم اهل بیت سلام الله عليهم نسبت ندهید. فقهی را که در مقابل همه‌ی مکاتب حقوقی دنیا ایستاده و با قامت آراسته و استوار، مراتب مترقی‌بودن، نجات‌بخش‌بودن، کارآمد و روزآمدبودن خود را به برکت اجتهاد عقلانی بر بام جهان فریاد می‌کند، سخیف و ضعیف نشان ندهید. اینها قطعاً خلاف شرع است و مرتکبین آنها را خداوند عقاب می‌کند.

عزاداری صحیح، همان است که ائمه علیهم‌السلام انجام می‌دادند

راه صحیح عزاداری آن است که حضرات ائمه طاهرین و به خصوص باقرین علیهم‌السلام فرموده‌اند و ما باید به همان‌ها عمل کنیم. طبق رفتار و بیان حضرت کاظم(ع) عمل کنیم که حضرت رضا(ع) نقل می‌فرمایند: «کان ابي إذا دخل شهر المحرم لايري ضاحكاً، وكانت الكتابة تغلب عليه، حتى تمضي عشرة أيام، فإذا كان يوم العاشر كان ذلك اليوم يوم مصيبتة وحزنه وبكائه، ويقول: هو اليوم الذي قتل فيه الحسين [ع] (وسائل الشيعة: ج 10، ص 394)؛ روز اول محرم پدرم اندوهگین می‌شد و ده روز را سوگوار بود، گویی تازه عزیز خود را از دست داده بود و در روز عاشورا گریه‌ی او قطع نمی‌شد. صبح تا شب گریه می‌کرد، می‌گفت امروز آن روزی است که جدمان حضرت سیدالشهداء را مظلوم کشتند.

حضرت رضا(ع) روز اول محرم روضه‌ای خواندند: «یا ابن شیب إذا كنت باکیا علی شیء فابک علی الحسین علیه السلام» یعنی برای هر که و هر چه می‌خواهید گریه کنید جا ندارد، فقط برای حضرت سیدالشهداء جا دارد گریه کنید. این قدر داغ آن بزرگوار سنگین است که وقتی داغ او هست برای دیگری نباید گریه کرد. می‌فرمودند مثل قوچی او را کشتند.

خیلی‌ها تصور می‌کنند منظور حضرت این بوده که همان‌طور که یک قوچ را سر می‌برند حضرت را همان‌گونه سر ببرند، اما معنی این عبارت بیش از این و بلکه غیر از این است. یک سنت جاهلی در عهد جاهلیت بوده که اعراب جاهلی از یک قوچ، یک سال نگهداری و رسیدگی می‌کردند تا یک روز معین که یوم الکبش (روز قوچ‌کشی) نامیده می‌شد، این قوچ پرورده را وسط میدان می‌آوردند و یک عده بی‌رحم با انواع سلاح به جان او می‌افتادند، هرکسی با هر چیزی که در دست داشت به آن حمله‌ور می‌شد و به آن می‌زد، با شمشیر، با نیزه، با تیر، با سنگ آن قدر می‌زدند تا این حیوان بی‌گناه تشنه و غرقه به خون به زمین بیافتد. امام رضا(ع) فرمود که جد من را این‌گونه کشتند.